

als dominis val., cat. occid. i ross. que normalment presenten / < -yl-; per dues raons: d'una banda la dissimilació davant la /- fa que / aparegui amb gran extensió en mots com *fiol*, *lletnia*, *païola*, *falcia* etc.; d'altra banda en coses de mar és natural que el català de les Illes i de la Costa de Llevant (a partir de Bna. mateix) tingui el paper primordial.

Altrament, a través del castellà el mot ha arribat, amb el seu sentit afectiu fins als parlars locals portuguesos, almenys els del Nord: Vila-Reial *trabola*, *traboleia* «pessoa que fala muito e é mentirosa» (RLus. XII, 128), Paços de Ferreira *atabolar* «falar alto» (Leite de V., *Opúsc.* II, i, 473). Altrament en aquest i en *tibola* hi ha contacte i contaminació amb TAIBOLA.

Heus ací ara els textos de *batahola* i *tabahola* en castellà del «Siglo de Oro». En la *Segunda Parte del Lazarillo*, de l'aragonès Juan de Luna, descrivint un temporal, els navegants: «Los gemidos y llantos eran tan grandes que me pareció estábamos en sermón de pasión, y con la grande *batahola* no se entendía nada de lo que se mandava --- todos se confesaban con quien podían, y tal hubo que se confesó con una *piltrafa*, y ella le dió la absolución tan bien como si hubiera cien años que ejercitara el oficio» (Rivad. III, 113): en aquest passatge unes edicions porten *batahola* i altres *tabaola* (així l'ed. princeps, París 1620, cap. II, cf. el comentari de Sims, *Dissertations Univ.*, p. 15). També figura a la *Picara Justina* i el *DAut.* defineix «voz jocosa, lo mismo que bulla, ruido y desconcierto; otros dicen *tabaola*».

Tabaola fou un mot molt turmentat per les rifades de Quevedo; amb frases caricaturesques: «A la *tabaola* se entró un vecino con sus once de oveja, muy sobresaltado y --- se metió donde no le llamaban»; «La pupilera se hacía carne llorando de ver el murmullo y la *tabaola* que habían metido en su casa ---», *Cuento de Cuentos* (Cl.Cast. IV, 179, 177). «Estaba un enjambre de 32 pretendientes de un mismo oficio, aguardando el señor que había de proveerle --- el pobre señor, que supo la *tabaola* que le aguardaba de plegarias, y columbró a los malditos pretendientes, terciando contra él los memoriales enherbolados, no sabía que hacerse de sus orejas» (*La Hora de Todos y la Fortuna con seso*, § 21, Rivad. XXIII, 394a, cf. nota de l'ed. A. FzGuerra, i n.º 65, a les pp. cxvi, i xx). I en l'epos burlesc *Necedades de Orlando*: «—Ponte en aquesta boca dos corchetes, / o haré tu sacamuelas mis cachetes— / Carlos, que vió la grita y *tabahola*, / y que Oliveros agarró una tranca, / revestida la cara en amapola ---» (estr. 75a, ed. FzGuerra II, 107).

Molt freqüent en els *Entremeses* de Quiñones: «Jesús, qué pelotera y *tabahola*!»; «Derrengóse con la carga. / Jesús, qué baráunda y *tabahola*! / Qué haremos, muchachita, agora en casa?»; «Toquen los instrumentos, bailaremos. / MÚSICO: Con muchísimo gusto os serviremos. / DOCTOR: Toquen el rastreado, y baile sola, / que no quiero en mi casa *tabahola*» (NBAE XVIII, 723, 651, 604 i altres).

És sabut que en els parlars balears i en molts de la Costa de Llevant la /- té caràcter evanescent: a

molts punts de Mallorca se sent molt poc; en altres, i més que enlloc, en els de Menorca, cau del tot; però també hi ha pobles de la Costa de Llevant on diuen coses com *noa* per *noia* (Canet de Mar, i mant poble de la Costa Brava). També la metàtesi *bataola* > *tabaola* entra dintre les possibilitats espontànies. Però crec que en aquest cas els dos fenòmens fonètics foren agreujats, i en part engegats, o posats en marxa, per la influència d'un arabisme que devia córrer entre els moriscos valencians, i després deixaria rastre en el parlar del poble menut, cristià, del P. Val.

De l'àr. *tabu'il*. Mot de vellíssimes arrels semítiques: l'arrel *b-y-l* té el sentit bàsic de 'espantar, terroritzar': tant el verb com el substantiu *baul* 'terror', *hà'il* 'terrible', *mabùl* 'espantós' es troben ja en el S. X en el parlar de l'Iraq (*Dabba wa Insân*, Dieterici, p. 171). En general pertanyeren sempre a l'àrab de pertot: *baul*, p. ex., es troba en una munió de textos populars i medievals recollits per Dozy (*Suppl.* II, 669-70), i no menys en l'àrab d'Espanya, on tendeix a especialitzar-se en remors tempestuoses o atronadores: *RMa.* el posa en els articles «procella» i «tempestas», *PAlc.* li dona les traduccions «alborozo, roydo de gente armada, ruydo por estruendo, ruido de gentes, remolino de viento, torvellino».

La II forma del verb (*bauyal*), que ha de formar l'infinitiu, o «nom d'acció» abstracte, en la forma *tabu'il*, el posa *RMa.* en aquells mateixos articles, i *PAlc.* el defineix «inquietar, turbar, alborotar, denostar con voz alta». Altrament també el mot apareix en prosistes clàssics, i en descripcions geogràfiques: *tabu'il* aplicat a l'aparat, a l'ornament, a l'aparellament: «ornements: non seulement de la femme, mais d'une litiere: étoffes de couleur pour la couvrir», i d'altra banda «fables, faussetés, choses controuvées» (Dozy II, 670b); avui a Egipte el femení *tabu'ila* és «exclamation de crainte» (Boqtor). Ara bé el mot era tan vulgar entre els moriscos del Sud d'Espanya, que *PAlc.* el registra també reduït a *tau'il* ja sense la *b* i amb les definicions «aparato» (103), «atruendo» (108.8); cf. encara *PAlc.*, 96.30, 383.5, 378.35, amb *baul* en sentits semblants. En un mot, aquesta paraula prengué el doble desenrotllament semàntic que presenta en cast. *ATUENDO/atruendo* (DCEC/DECH).

Així acabem de veure clar com, en els ambients bilingües de la primitiva València reconquistada, sota l'impuls d'aquest quasi-sinònim, i parònim tan retirat, el baix poble valencià tendiria a reforçar la tendència a la metàtesi *bata(ï)ola* i a reduir-lo a *tabaola*, quan molta d'aquesta gent conceixia i usava més o menys el *tavil* dels moriscos més aljamiats. En temps de les germanies, el poble menut, cristià i tot, devia usar molt aquest terme *tabaola*, una mica híbrid. Els agermanats vençuts sovint caigueren en la mala vida. I com tants termes germanescos valencians, això va passar a la germania i llenguatge del baix poble d'Andalusia i Castella.

De *tabaola* sota la influència de *donsaina*, i de les formes rimades com *turrudaina* ¿pogué néixer *taina* de les cançons populars valencianes? Més aviat, ve-